СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI., Ч. 271. Джерзи Сиґі, Н. Дж., вівторок, 21 листопада, 1933.

VOL. XLI. No. 271. Jersey City, N. J., Tuesday, November 21, 1933. THREE CENTS.

ВЕЛИЧАВА УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В НЮ ЙОРКУ

АМЕРИКАНСЬКІ ҐАЗЕТИ НАЧИСЛЯЮТЬ ДО 8,000 УЧАСНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Величезні маси свідомих українських громадян і громадянок, яких ріжні американські ґазети обчисляють до 8 тисяч осіб, вийшли в суботу, 18 листопада, на вулиці Ню Йорку, щоби запротестувати проти виголоджування українського населення московським большевицьким урядом.

Вже коло 9 години рано почали збиратись учасники походу на великій площі Вашинґтон Сквер на долині міста. Рівночасно з українськими учасниками почали збиратися комуністичні протидемонстранти, затягнені брехнями українських комуністів, що, мовляв, тут збираються фашисти, гітлєрівці й жидівські погромники протестувати проти визнання Росії. Верховоди стали підбехтувати цю юрбу до активного виступу проти Українців.

Інші банди комуністичних загорільців тягалися вулицями, шестою й семою, де збирались українські організації міста Ню Йорку до виходу на параду. Коли зявилися троки й на них стали уставляти живі образи, що зображали наслідки голоду на Україні, наймлені комуністами громили напали на учасників живого образу. Та тут члени місцевих Січей дали громилам добрий відпір. Нацьковані нашими перекінчиками московські й жидівські громили кидалися з палками, заліззям і залізними рурами на наших людей, але Січовики відбили їх напасти, причому кількох напасників потурбували. Під охороною Січей нюйорські організації й удекоровані вози ввійшли на Вашингтон Сквер.

Почали уставляти похід. Большевицькі громили, тепер уже у великому числі, підняли свої написи та шукали зачіпки. Та заклики верховодів якось лишалися без послуху. Покищо контрдемонстранти тільки ревіли, свистали, гуділи, дерли горло як божевільні. Демонстранти не звертали на це більшої уваги. Уставились українські ряди, піднялися прапори, розтягнули написи, що пятнували винищування голодом українського населення большевицькою Москвою. Похід починає рушати. Розтягаються довжезні ряди. Показується, яка маса Українців прийшла на протест. Большевиків огортає лють. Пробують нападати на ріжних місцях. Та наші напасників відбивають. Присутність великого числа поліції, котра, видно, знала про большевицькі приготування, теж охолоджує запал большевиків.

Похід починає виходити з площі на вулицю Юніверситі Плейс. Передом іде орхестра, за нею комітет походу, далі січовики збитими рядами, далі два „флоти" (удекоровані вози), а далі непроглядні ряди громад: Ню Йорк, Нюарк, Елизабет, Байон, Плейнфілд, Перт Амбой. Є в поході не лише Йонкерс, Асторія, Бронкс, Бруклин, Джерзи Сіти, але й далекі Ню Бронсвік, Рівергед, Стемфорд мають своїх представників.

Здовж походу хідниками йдуть большевицькі антидемонстранти зі своїми таблицями, що витають „радянську Україну", та прозивають демонстрантів петлюрівцями, фашистами, погромниками, гітлєрівцями. Час від часу з них виривається якась група напасників, кидають на похід фляшками, паприкою, склом, патиками. Зчиняються бійки, в котрих комуністам усе щось дістається... Накінець поліція напирає на комуністів та проганяє їх на бічні вулиці. Вони оббігають бльок і знов формуються, але в меншому числі. Пробували вони нападати ще на похід на Юніон Сквері, потім на Медисон Сквері та на більших перехресних дорогах, але ці напасти слабли й слабли, поки їх остаточно зовсім не стало. Похід іде вперед, без перерви, без задержки. Нарешті похід просто без перешкоди входить у велику салю Сентрал Опера на 67 вулиці, де відбулося

ВЕЛИКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ.

В імени організаційного комітету відкрив віче по українськи й по анґлійськи голова комітету гр. Дмитро Галичин та передав провід віча гр. Михайлови Пізнакови. Секретарювали гр. Евген Скоцко й панна Чагарин.

В анґлійській промові гр. Омелян Ревюк вказав на кампанію затемнювання, душення вісток, брехні й насильств, яких уживає московський уряд, щоби не дати світови знати про страшний голод на Україні.

О. Джан Ла Фардж, редактор католицького тижневика „Америка", підкреслював, що голод є політичним оруддям большевицького уряду проти України.

Д-р Лука Мишуга вказував на нищення большевиками духової культури українського народу.

По збірці представник литовських організацій Ню Йорку, о. Балкунас, підкреслював, що як в усіх справах, так і тут, литовський нарід співчуває українському.

В імени жіноцтва п. Олена Лотоцька підкреслила солідарність української жінки з українським мужчиною в боротьбі проти Москви.

Гр. Володимир Кедровський звернув увагу віча, що всяка Москва, яка вона не булаб, біла, червона чи демократична, все буде старатися нищити Україну та що ця боротьба скінчиться аж тоді, як на Україні буде правити український уряд.

Д-р Семен Демидчук висказував радість, що Українці станули як передовики до боротьби проти небезпеки для всього людства, якою є комунізм.

Гр. Теодор Свистун підкреслив потребу завзятішої боротьби, коли ворог уживає завзятішого наступу.

Гр. Степан Ярема предложив резолюції, які осуджують большевицьке використовування голоду для винищування України та відкликаються до американського уряду вжити впливу для оборони людських прав Українців під большевицькою кормигою. Резолюції принято одногосно.

Віче закінчено відспіванням національних гимнів „Ще не вмерла Україна" та „Не пора Москалеви й Ляхови служить".

НІМЕЧЧИНА НАСАМПЕРЕД НАПАДЕ НА ФРАНЦІЮ.

Обговорючи домагання Німеччини в справі фортифікації її східніх кордонів, підполковник Мань твердить у „Пті Журналь", що такі домагання виразно доказують, що Німеччина хоче насамперед напасти на Францію, бо тепер фортифікації не служать уже базою офензиви, лише будують їх у місцевостях, згори призначених до оборони. Фортифікації на східніх кордонах Німеччини булиб, на думку автора статті, заслоною для офензивних операцій на заході.

З ЧОГО ЖИЮТЬ КАЦАПСЬКІ ЧАСОПИСИ.

На днях відбулася цікава розправа в окружнім суді в Ужгороді. Учитель Попов з Мукачева, той, що найперше питав при матурі в ґімназії в Мукачеві, а потім сам матуру здавав, запізвав д-ра Пінту, шефа санітарного реферату в Ужгороді, за заплату 1,400 Кч, які Попов заплатив як процесові кошти за одну статтю в „Свободнім Слові", а яку то суму д-р Пінта обовязаний йому звернути. Д-р Пінта твердив таке: Особисто він не має нічого спільного зі справою. Як предсідник чеської Народньої Демократії на Підкарпатську Русь, він зробив умову з дотичними людьми в Мукачеві, що вони будуть видавати „Свободноє Слово", а Народна Демократія буде їм виплачувати по 5,000 Кч місячно. Суму ту Народня Демократія правильно виплачувала й більше її ніщо не обходить. В „Свобіднім Слові" почали появлятися напасливі листи, посипалися карні процеси, але лише тому, що не хотіла, щоби відповідальний редактор, селянин, платив їх. Попов на це твердив, що д-р Пінта сам особисто зобовязався платити всі процесові кошти і покликав на це свідка. Хто з них каже правду, усталить суд.

ФІЛЬМОВА ПЛІВКА ЯК РІЧЕВИЙ ДОКАЗ.

Підчас процесу, що відбувся цими днями в Антверпії, в якому мешканці, що сусідують з фабрикою, жаліються на те, що дим та саджа, яку витворює фабрика, унеможливлює їм просто перебувати в мешканнях, вжили як головного річевого доказу фільмову плівку. Переведені в судовій салі знимки виявили справедливість обвинувачення. На знимках можна було побачити, що пил та саджа залітають до всіх закутків мешкання та наражують людей на ріжні недуги.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

ЖІНОЧИЙ ПРОТЕСТ.

В останньому часі Українська Секція Жінок Міжнародньої Ліґи Мира і Свободи внесла з нагоди Міжнароднього Конґресу Сходу Европи у Відні рішучий протест проти політичного й економічного терору радянської влади на Великій Україні та проти виголоджування українського народу большевицькою владою. У своїй відозві Секція звертається до всіх Міжнародніх Орґанізацій, усіх міродайних чинників цілого культурного світа та до всієї світової преси з закликом запротестувати проти нелюдських практик большевицької Москви над українським народом та звертається з горячим проханням зорґанізування міжнародньої допомогової акції для ратування України від голодової смерти. Відозву цю розіслано майже до всієї европейської та американської преси.

ЗЛОДІЙ НА ЗЛОДІЄВИ...

В Сарнах на Волині арештовано бувшого коморника Б. Мізерського і секвестратора кісорицької волости, Дан Гренчука — обох під замітом дефравдації на шкоду скарбу польської держави біля 3,000 зл., стягнених з громади села Дерчі. Одночасно арештовано бувшого керовника рахункового від. маґістрату міста Сарни, Маріяна Якубовського, під закидом спроневірення на шкоду маґістрату 11,000 зл. Всіх посаджено до вязниці.

ХОТІЛИ В СКРИНІ ПОЇХАТИ ДО АМЕРИКИ.

В Палєрмо (Італія) ладували на корабель, що їхав до Америки, важку скриню. При ладуванні вдарилася скриня до стіни корабля так сильно, що одна дошка в скрині зломилась і вилетіла; з отвору в скрині показалася людська рука. Як виявилося, в скрині були 5 осіб, що хотіли „зайцем" переїхати до Америки. Надавця скрині та 5 пасажирів арештували.

ОБІКРАЛИ ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ.

У німецькому часописі „Берлінер Льокаль Анцайґер" прочитали ми таку вістку:

— До приватного кабінету президента Польщі, професора Мосціцького, закралися злодії. Розбили бюрко та забрали 86 тисяч злотих готівкою й вартісні державні документи.

Президентову палату пильнує все відділ піхоти та чимало поліції умундурованої і неумундурованої. Загалом 500 людей.

ТЕЖ СПЕКУЛЯНТ.

Тому три роки приїхав до Марсилії (Франція) Вірменин Кріка Крістіян до свойого кревняка Кляйміні. Крістіян обезпечив Кляйміні без його відома на 100,000 франків, подаючи себе підчас лікарських оглядин за нього. Цими днями він отруїв правдивого Кляйміні і зголосився по ренту, подаючи себе за найближчого кревняка. Але при виплачуванні грошей ціла ця жахлива спекуляція виявилась і Крістіяна арештовано. Йому загрожує кара смерти.

ЧИ СМАЧНЕ МЯСО З БІЛОЇ ЛЮДИНИ..

Чи мясо білої людини є таке смачне, як мясо з чорної — таке питання поставив один подорожник дикунам з Полінезії, які підчас його побуту на цьому острові зїли його двох сердечних товаришів. Ватажка цього племени прихоплено і цей видав осуд щодо смаку людського мясива. На його думку, мясо з білої людини найгірше, бо тверде і ликовате, а крім цього має неприємний задих тютюну.

ПОБОЮВАВСЯ БАТЬКІВ.

В селі Якуші, ґірницької волости, на Ковельщині, Гр. Онищук та Степан і Еротей Корбачови прихопили на крадежі кукурузи хлопця Павла Завадського і його побили, після чого відвели до солтиса. По звільненні солтисом хлопець додому не вернувся і по ньому пропав слід. Щойно пізніше витягнули з ріки Припеті трупа, в якому пізнали Завадського. Здогадуються, що він з боязні, що батько довідавшись про крадіж, міг би його покарати, — втопився.

МЕДВЕДІ НА ДОРОГАХ.

Громадський стражник в Ясені, пов. Калуш, Ілько Смик, вертаючися зі служби, зустрівся в лісі Шлемч з медведицею з молодими, яка й кинулася на нього. Смик схоронився на дерево і просидів там три години. Це вже другий випадок зустрічі з медведем, бо тому два тижні 14-літня Параска Кос, сходячи з гори, надибала молодого медведя, що її сильно потурбував.

З ВАРШАВИ ДО ГАВРУ ПІД ВАҐОНОМ.

Французька поліція в Гаврі арештувала 18-літнього Йосифа Куцінського, що відбув подорож з Варшави через Відень, Інсбрук і Париж до Гавру під ваґоном. Куцінський приїхав тому пять років з Америки і тепер хотів туди вернутися. Не маючи грошей на дорогу, відбув подорож до Гавру під ваґоном. Арештували його в моменті, коли хотів дістатися потайки на американський корабель.

УКРАЇНА ПЕРЕД НОВИМ ГОЛОДОМ, ПИШЕ КАНАДІЙСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ З КИЇВА

КИЇВ (Україна). — Пієр ван Пасен, кореспондент канадійської ґазети „Торонто Ділер", описує в своїй останній кореспонденції, висланій з Києва, економічне положення на Україні. Він твердить, що селянство на Україні, яке пережило голодову катастрофу минулого літа, голодуватиме в такій самій мірі, або в ще більшій, і цеї зими та наступної весни. І то голодуватиме без властивої причини, бо жнива цього року дописали.

Пасен описує, що московська політика доводить самих українських комуністів до розпуки. Українці, як от Заславський, Карачевський і Рибак, які займали високі уряди і з нараженням життя мали відвагу запротестувати проти оґраблювання селянства зі збіжа, зістали усунені з урядових позицій і їх переслідують. Десятки тисяч українських комуністів викинено з партії за критику московської економічної політики на Україні. Позбувшися того протестуючого елєменту, Москва урядує тільки при допомозі своїх висланників і стягає з селян все зібране збіже, лишаючи їм на прожиття 5 або 10, а найбільше 25% зібраного збіжа, а не 75%, як було урядово оголошено. Дійшло до того, що забирають навіть майже все збіже з колектив на Україні. Це казав кореспондентови один з московських висланників, призначений до реквізиції збіжа, старий революціонер, котрий пересидів за царських часів 20 років у тюрмі за революційну акцію. Тепер він казав, що бачив села на Україні, в яких нема ні одної живої душі.

А найстрашніше те, що уряд видає офіціяльні комунікати, в яких твердить, що на Україні є все в порядку, що там нема голоду, що зимові засіви дописали та що це забирають збіже від кулаків, себто від тих, що мали збіже, а не засівали. А тимчасом, пише кореспондент, він сам переконався, що по деяких селах прямо не можливо було засіяти те, що треба, бо стільки людей вигинули в них з голоду, що не було на весні потрібного числа робучих рук.

РОЗВЯЗУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ КОМСОМОЛИ.

ХАРКІВ (Україна). — На протязі минулого року переведено на приказ Москви основну ревізію українських комсомольських орґанізацій, у яких є зорґанізована комуністична молодь на Україні. Тепер Постишев стверджує, що доходження виказали, що українські комсомоли не відповідають свому завданню, бо не допомогли партії дістати від українського селянства стільки хліба, скільки Москва вимагала.

В приказі Постишева кажеться далі, що комсомоли є заражені „кулачно-петлюрівським" духом, а провідники комуністичної молоді на Україні являються саботажниками і дезорґанізаторами трудової дисципліни. І за те викинено з українських комсомолів за пів року 8,242 члени. Навіть ще й по тім усім, каже Постишев, деякі комсомольські орґанізації, особливо ті, що є в Одеській области, не сповняють своїх завдань і не доставляють такої скількости збіжа, яку повинні добути від українських селян.

ПІЛСУДСЬКИЙ ЗАГАНЯЄ ОПОЗИЦІЮ ДО ТЮРМИ.

ВАРШАВА (Польща). — Варшавська прокураторія видала приказ арештувати 11 визначних польських громадських діячів, між якими знаходиться і бувший премієр Вітос, нагороджений білим орлом, себто найбільшим польським відзначенням.

Тепер посадять їх усіх до вязниці за те, що підчас виборів 1930 р. збунтувались і держали у своїх руках Бресть-Литовську твердиню. Та багато з тих політиків, як от Вітос, Кєрнік, Ліберман, вже давно вивтікали з Польщі. Вітос жиє тепер у Чехословаччині.

ОБКИДАЛИ КАМІННЯМ БРИТІЙСЬКУ АМБАСАДУ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА. — Сіоністи відбули тут віче, на якім виступлено з дуже гострою критикою британської політики в справі Палестини. Жиди протестували проти обмеження жидівської іміґрації до Палестини. Ухваливши відповідні протестні резолюції, зібрані пішли під британську амбасаду й обкидали її камінням та повибивали вікна.

КРЕМЛІН ЗАПИВАЄ ВИЗНАННЯ.

МОСКВА (Росія). — Зприводу визнання совітів і назначення Александра Трояновського амбасадором до Вашинґтону справлено чужинецьким журналістам велике приняття, підчас якого пили на здоровля президента Рузвелта і Дюрантія, того американського кореспондента, що завжди подавав прихильні дописи про Совіти.

ПРОТЕСТАНТИ В ОБОРОНІ БІБЛІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Протестанти стали сильною лавою проти політики наців у справі церкви. Заявили, що не відступлять від біблії й будуть так вірити, як їх батьки.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРША, АЛЕ ВЕЛИКА СПРОБА

Траґедія України під червоною Москвою заставила нас в Америці вжити тепер усіх можливих заходів, усіх зусиль щоби звернути увагу американського уряду й американського суспільства на вимирання нашого рідного краю.

Вона заставила нас теж виходити на вулиці американських міст і влаштовувати демонстрації, звернені проти Совітів, що виморджують голодом міліони наших братів на Великій Україні.

І вона була причиною, чому провідники зорганізованого українства з Ню Йорку й околиці вирішили, що замало того, щоби відбути протисовітські віча, а треба влаштувати великий демонстраційний похід у самім Ню Йорку, щоби ним змусити американську пресу заговорити про факт виморджування голодом України Совітами саме тепер, у хвилі, коли Америка визнає Совіти. Рішили, щоби заговорити найголосніше в Ню Йорку, бо тут є найбільша большевицька сила, тут головна кватира большевицької пропаганди і тут є головна каса, з якої йдуть гроші на комуністичну агітацію по Америці.

Оті провідники здавали собі справу з того, що значить організувати такий похід у Ню Йорку, та ще дотого на території, де большевицька міжнародня зґрая чулася досі одинокою господинею на вулиці. Вони знали, що важко буде навіть дістати дозвіл на таку демонстрацію. Бож в історії Америки, а не то Ню Йорку, не було досі аранжованих на велику скалю протибольшевицьких демонстрацій.

Кождий знав, що матимемо до діла з громилами й хуліґанами, які зженуть усю можливу вуличну зґраю, щоби при її помочі розбити українську демонстрацію. Крім того й самі громили отверто заявляли і писали, що піде боротьба на ножі, що доперва тепер „гітлєрівсько-петлюрівські" банди дізнаються, як робітники боронять Радянський Союз. А наші московські червоні яничари з одного боку вигукували, що „панки" певно не матимуть навіть відваги зявитися на Вашинґтон Сквер, а з другого — підкреслювали, що якби і прийшли, то робітництво там уже з ними розрахується, бо кождий знає, з чим має прийти на ту демонстрацію.

І коли отсе все довело до пролиття крови, то добре сталося, що ось перші Січовики, коло Купер Юніон, коли та зґрая хотіла розбити живі образи, розгаратали їх без помочі поліції й облили вражою кровю хідники. Бо отсе потекла та вража кров, яка потече незабаром на Україні і якою окропимо волю українському народови.

Олександер Тарнович.

ЛЕМКІВЩИНА В ЧАСІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ.

Лемківщина, найдальше на захід висунена частина українського народу, цей давно забутий куток нашої землі, була перед війною тереном широко розгалуженої москвофільської акції, так, що здавалося, що вона цілком відпаде від української ідеї соборної державни. Як мало цікавилася Галичина Лемками, найкраще бачимо з того, що коли збирано українські землі до новопосталої української держави, про Лемківщину сказано дуже побіжно й неясно. В деяких околицях працювали білі круки, як покійний Яворський в Новім Санчі, Марітчак у Яслі, покійний о. Ф. Кісільовський у Грабі, кількох свідомих одиниць у Сяноці, що всіми силами освідомлювали в українському дусі Лемківщину.

Серед невідрадних обставин прийшла світова хуртовина, яка полишила по цілій Лемківщині свої руйнуючі сліди. За русофільську діяльність запроторила австрійська влада декотрих визначніших мешканців Лемківщини в талерґофському тюремному таборі. На місці „оборонці", дикі Мадяри, пустили багато приграничних сіл з димом. Одначе війна мала й корисний вплив на психіку Лемка. Багато з них в російських і італійських полонах набирали життевого досвіду. Серед широких степів України приглядалися вони новому життю. Скоро освідомлювалися, так, що по повороті в рідні сторони були правдивими піонірами відродження Лемківщини.

Заключення мира осередніми державами з молодою українською державою в Берестю Литовськім стало вихідною точкою надій Лемків. Від цеї хвилі Лемківщина задихується від найріжнородніших поголосок, які раз збільшують надії, то охолоджують сподівання. З кінцем жовтня 1918 р. поширилися по цілій Лемківщині вістки, що цісар Карло видав манiфест, у якому обіцює перебудову Австрії на народні держави. Між іншими державами має повстати українська держава в Східній Галичині. Кожний нарід має вибрати Національну Раду, яка має поставити свої жадання до австрійського уряду. Доходили глухі вісти, що Українці у Львові проголосили від 1. листопада 1918 р. самостійну українську державу, що обіймала цілу територію, заселену Українцями разом з Лемківщиною. Завдяки цим вісткам в одному селі ясельського повіту уформувалася міліція.

Про відгомін визвольних змагань на Лемківщині маємо дуже мало друкованого слова. Виноградський Володимир пише в „Українському Скитальці" Ліберець, 1920, ч. 4 „З днів боротьби. Спомини з листопадового перевороту в Балиґороді і Ліську". Визвольний відгомін на Лемківщині написав о. Зиновій Флюнт в літописі Червоної Калини. Річник II. 1930, ч. 7 і 8, стр. 5 і дальше. В тому самому літописі Річник II, 1930 за квітень подано в матеріялах і документах цікавий звіт д-ра Михайла Фільца „З дороги з Закопаного до Львова". Зі звіту довідуємося, що в часі між 1. і 4. листопадом 1918 р. прийшли з Нового Санча вістки, що там розброїли та інтернували Українців 10. полку піхоти, що заноситься на інтернування Українців у Закопанім. Старшини Українці були рішені здобути владу над 10. полком і містом, однак внаслідок покутнього інформування Поляки випередили Українців, розброїли їх та інтернували. Це сталося в ночі 1. листопада 1918 р. Тоді інтерновано коло 800 стрільців та 35 старшин. Але скоро їх випущено. Старшини розійшлися по Лемківщині, щоби освідомлювати Лемків та інформувати їх про положення, яке тепер панує у східній частині краю.

В Сяноці взяли владу в свої руки Поляки, однак допустили українську міліцію під проводом одного з поручників Українців. Загріє знаходилося дня 7. листопада в українських руках, допущено до міліції Поляків і Жидів. Поляки творили зникаючу меншість, а міліцію зорганізували соціяльні демократи.

Дуже цікавою та великою книжкою для історії наших визвольних змагань буде заповіджена праця д-ра Франца Коковського під наголовком „Окружний Комісаріят Вислока та Команчі".

Покладаючи надію на майбутню українську поміч, почалися на Лемківщині в листопаді 1918 р. віча, наради й сходини. Старі москвофільські агітатори це використали. Спочатку йшли спільно з Українцями. Віча почалися в горлицькому повіті. Агітатори кинули клич, що Лемківщина не може належати до Польщі. Дня 17. XI. 1918 р. відбулося в Святковій інформаційне віче, на якому москвофільський агітатор Собін старався розбити Лемків на москвофілів і Українців. Прийшло до гострого спротиву; тоді Собін заповів віче в Гладишові. Віче відбулося дня 27. XI. 1918 р. Там ухвалено, що Лемківщина не може належати до України, лише до Росії та що вона має вислати свою делеґацію на мирові переговори. Повстає так зв. Лемковская Република. З другого боку виринає концепція, щоби Лемківщину прилучити до чеської держави. До Чехії вибралася депутація. Сам головний делеґат, о. Юрчакевич, заявив, що президент Масарик казав делеґації прилучитися до української держави. На чолі старорусько-чесько-словацької акції стояв бувший посол до галицького сойму, Курилович з Сянока, адвокат з Мушини д-р Гассай, який перебував як староруський муж довіря при чеській владі в Празі. Дальше живу діяльність розвивав бувший посол до угорського сойму, д-р Антін Бескид з Пряшева, недавній губернатор Підкарпаття, редактор „Голоса Рускаго Народа" Дмитро Вислоцький та інші.

Дня 9. лютого 1919 р. видано проклямацію, в якій в імени Лемківщини ствердили згадані політики, що ціла територія Лемківщини належить до Чехії. Багато часу прийшлось на балачки, наради, а тимчасом Поляки закріпили свою владу на Лемківщині.

Цей давній визвольний рух на Лемківщині ярко характеризує тамошні обставини. Ясними подіями були славні часи діяльности „Окружного Комісаріяту Вислока та Команчі". Цей рух на Лемківщині хоча не приніс сподіваних наслідків, мав однак цю добру сторону, що приблизив Лемків до загальної української ідеї. Сьогодні Лемківщина, не зважаючи на православя і невідрадні обставини, виходить на чисті води народнього відродження. Рух цей обхопив цілу Лемківщину і нема сили, що його повздержалаб. — („Новий Час").

В ОДИНАЦЯТІ РОКОВИНИ ФАШИСТІВСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Фашистівська Італія відсвяткувала 8 жовтня одинацяті роковини своєї революції й надіється святкувати таких роковин ще багато, — бо фашистівська революція не тільки що не закінчилася, але розвивається все далі, відповідно до все нових і нових цілей, які висуває їй Дуче, найвищий провідник.

В протилежність до московської „комуністичної" революції, італійська фашистівська революція ніколи не ставила собі задалеких, утопійних цілей. Італійські фашисти мислять незвичайно конкретно, реально і йдуть від одного здобутку до другого, керуючись одною незмінною ідеєю — загального добра Батьківщини. Зпочатку треба було для добра Батьківщини звільнити Італію від безсилого ліберально-демократичного уряду, що дозволяв усяким большевицьким агітаторам безкарно провадити свою руйнницьку роботу. Потім, захопивши владу, треба було енергійними засобами вичистити цілу країну від всіх отих руїнницьких елементів, що підкопували силу держави та єдність нації. Потім треба було переробити цілу конституцію країни, що не відповідала більше вимогам нового часу, треба було обмежити владу парляменту, збільшити владу уряду, щоби він міг кожну відповідну хвилину діяти, на нікого не оглядаючись та не гублячи дорогоцінного часу в безконечних дискусіях. В часах автомобілів та аеропляпів (саме цього місяця один італійський авіятор побив рекорд швидкости, літаючи по більше ніж 600 кільометрів на годину) всяка втрата часу є злочином, що ніколи не окупиться. Треба діяти, а не дискутувати. Потім треба було перевести соціяльну реорґанізацію країни, щоби всі члени нації почувалися співпрацівниками в одній величезній роботі для вироблення спільного багацтва, духового й матеріяльного, а не ворогами та конкурентами, що рвуть один у одного шматок хліба та з ненависти хапають один одного за горло. Треба було викорінити давній культ клясової боротьби, щоби заступити його культом національно-корпоративного співробітництва та забезпечити населення від наслідків світової економічної кризи. Все це з успіхом фашистівський уряд осягнув. Але тим не задовольнився. Продовжуючи справу внутрішньої реконструкції, витрачуючи величезні засоби на громадські роботи, на будування нових шляхів, мостів, лікарень, народніх домів, на розкопування памятників старовини для виховання молоді в традиціях славного минулого та для приваблення чужинців, що приносять так потрібні для Італії, позбавленої сирівців, гроші, фашистівський уряд починає присвячувати все більше уваги й на поширення своїх ідей і за кордоном по цілому світу.

„Нова Італія" — пише з цього приводу медіолянська „Корріере делля Сера" — потребує, щоби жити, нової Европи, а значить і нового світу. Італія, що розбудувалася і перебудувалася, не може почувати себе добре, аж поки Европа не звільниться, як і Італія, від фатальних наслідків війни, що стоять на перешкоді відновленню співробітництва між націями, — необхідної умовини розвитку життя націй. Ліґа Націй в Женеві, як виявилося, не може служити для необхідних порозумінь, які є можливі лише на ґрунті реального взаїмного відношення сил..." На думку автора, далеко краще служить цій цілі Пакт Чотирох, завдяки якому „відкрилися цілком нові обрії. Мирові трактати, які спинили життя стількох націй і здезорганізували ціле життя світа, будуть перевірені. Для того витворюються вже тепер умовини, щоби зробити такий перегляд трактатів можливим. Ми підходимо покищо лише до зорі будучого дня европейської перебудови, і коли сонце здійметься на горизонті, Італія буде, внаслідок збільшення своєї сили й ваги, визнана за ту націю, що перша почала творити історію **нової Европи...**"

Мусоліні зі свого боку підкреслив аж двічи ці нові мети фашистівської Італії, раз в універзалі до всіх фашистів з дня 27 жовтня ц. р.: — „Чорні Сорочки цілої Італії! На зорі дванацятого року наші завдання ще поважніші (як попередніх років), бо шафистівська революція не є лише привілеєм і зусиллям самої Італії, але й гаслом та надією цілого світа..."

Другий раз в промові до дванацятьох тисяч винагороджених на війні вояків, що пройшли триюмфальним походом через тільки що відкритий Триюмфальний Шлях колишніх римських імператорів 28 жовтня цього року: — „Сьогодня я даю вам нове, трудне, але величезне завдання: завдання італійського **першенства.** Італійці мусять бути першими на землі, і в небі, й на морі, в пануванню над матерією і в розвитку духа... Зробіть так, щоби слава будучої Італії вкрила славу минулого Рому..."

І коли ми пригадаємо собі оті недавні триюмфи фашистівської Італії (перелет ескадри Бальбо через Атлянтик, осягнення чемпіонату світа італійським боксером Карнерою, побиття рекорду швидкости в леті авроплянів, побиття рекорду довговревалости в леті догори ногами, винаходи італійця Марконія, поширення в світі ідей корпоративізму та взагалі фашизму, і багато іншого), ми не можемо не визнати, що італійська нація вже від кількох років ціла напнулася в цьому найвищому змаганню були першою...

Для нас це шляхотне зусилля, що, як бачили, в багатьох пунктах досягає успіху, є тим цікаве, що ще донедавна — себто до приходу фашистів до влади і до обєднання всіх творчих сил країни в одному палкому бажанню служити спільній батьківщині, Італія була одною з найбільш упосліджених націй, а італійське імя за кордоном славилося зневагою та призирством.

За короткий час одинацятьох років — яка кольосальна зміна позицій!

Фашистівська Італія користується в світі тим незвичайним престіжем, який здобуто умінням фашистівського уряду повернути всі сили країни не на братовбийчу клясову боротьбу, а на творчу роботу над спільною національною силою й на творення спільного національного багацтва, матеріяльного й духового, з якого кожний член нації однаково користає, в міру свего розуміння і здібностей.

Евген Онацький.

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(21)

— Прости мені, прости! — сказала Катря, подаючи йому руку. — Я прогрішилася. Я тебе скривдила. Я так зле думала, бо багато промовляло проти тебе. Тепер вияснилося.

Він нахилився до її уст. Помирилися.

Під неділю Крутіков знов приїхав, як звичайно під кожде свято. Катря, хоч не була така весела, як раньше бувала, то все таки приняла його ввічливо і приязно. Нині зробила йому велику несподіванку.

Крутіков загадав був реченець вінчання покласти на Різдво. Катря забалакала про се і спитала:

— Чого відкладати, коли ми вже давно по слові і не думаємо про евентуальність, що ще може щось розлучити нас? Бодай я не думаю.

— Хібаж я думаю?! — крикнув радісно. — Поберімся в жовтни. Я зараз про се звіщу моїх.

— До того жовтня ще дуже далеко, — сказала Катря.

— Довго? — спитав, усміхаючися. — То колиж? До жовтня ще лиш два місяці.

— Я воліла би за два тижні, — відповіла.

Крутіков запротестував.

— Я хотів би, щоби наше весілля було гучне. Таке, щоби про нього пішла слава на всю губернію і поза її межі. Два тижні то замало. В таким короткім часі не то, що не зїдуться. Звістити їх в пору не вспію.

— Я на моє весілля не хочу нікого стягати, — відповіла Катря. — На що?

Крутіков дуже здивувався. До сеї пори він чув, що саме дівчата настоюють на як найгучніші весілля. Катря й у місті не хотіла вінчатися, а доконче на селі. В сусідній сільській церкві, зовсім по домашньому. Не хотіла мати ніяких гостей, лиш щоби тільки свої були.

— Се буде виглядати, що ми крадьки вінчаємося, — замітив Крутіков.

— Яке кому діло до того? Ми поберемося не для людей, а для нас самих.

Крутікову все те дуже не подобалося, та вона не попустила і він мусів уступити. Дівчина вперлася і поставила на своїм.

Катря сама не знала, не могла збагнути, чому їй так захотілося прискорити се вінчання. Вона цілком не горіла страстю до Крутікова і їй ставало неначе скучно в його товаристві. Та їй дуже прикро було тягнути і ждати. Хотілося якнайскорше покінчити. Її бентежили ріжні питання і сумніви і вона думала, що всьому тому буде кінець, як вже буде мати мужа, будького. Ось тому вона наглила і прискорювала приготовлення. Її сердило і бентежило, коли виринали які перепони.

Мати дивувалася і питала її:

— Чого ти, Катре, так? Ти так, начеб тобі було „або, або": або заміж, або у воду. Так довго знаєшся з Павлом Александровичем і... нічого. Аж раптом, ось що!

— Тепер, мамо, цілком так як було раньше, — відповіла Катря. — Тепер до того прийшло ще лиш те, що колись мусіло прийти. Чейже колись навкучиться висіти у воздусі. Чейже колись треба покінчити.

Крутікову дали відпустку, щоби міг приготовитися до нового життя. Він став майже ввесь час пересиджувати у Желецьких. До міста лиш доїздив, щоби сконтролювати роботи в хаті, до якої переносився по вінчанню. Пильнував, щоби роботу скінчили на час.

Він помістився в крилі, в тій кімнаті, де раньше сидів Микола. Як раньше до Миколи, так тепер до нього заходила Катря, тільки що тепер все брала з собою маму. Коли були тільки обоє, Крутіков з Катрею чогось то не годні були найти предмету до розмови; не знали про що балакати. При мамі все навязувалася оживлена розмова про пляни їх будучого спільного життя. Крутіков питав їх думки, часто сперечався з мамою і тоді обоє зверталися до Катрі за рішенням.

Деколи Крутіков зачинав балакати про серіозніші, вищі справи. Висказував свої погляди на нарід і на конечність вести його твердою опікунчою рукою до його власного щастя. Проти таких поглядів думка Катрі бунтувалася. Вона нагадувала собі інші погляди, овіяні любовю і прихильністю.

„Забути себе. Не мати другої думки, кромі щастя народу. За нього свою душу покласти..."

Сі слова Миколи все пригадувались їй, скоро тільки Крутіков став балакати про народ. Ось тому на неї все віяло холодом від арґументів судженого. Такі розмови звичайно завмирали в тяжкій мовчанці, котру обі сторони боялися перебити. Поводилися так, неначе би знайшлися в незнанім лісі, в котрім бояться ступити сюди чи туди через небезпеку попасти на якого хижого звіра.

Катрю поражав сей брак внутрішньої звязи між нею і судженим, чого вона раньше не замічала. Тепер вона щораз частіше нагадувала собі Миколу, з котрим у кождій порі могла розмовляти без кінця і з котрим не легко було мовчати. З ним тема все знайшлася. Тема все була цікава і цікава все була розмова. Майже позіхаючи, коли балакала зі судженим, або коли по скучній розмові з ним лишилася сама, з жахом питала себе:

— Чи так все буде?

Тоді зараз відповідала собі:

— Се не може бути! Се тільки тепер так. Як поберемося, буде інакше. Тоді вирине багато нового, що нам обоїм буде спільне.

Щоби ті душевні муки раз вже мати за собою, і щоби якнайскорше зачати нове, як надіялася, веселіше життя, вона далі квапила приготовлення. Денервувалась і сердилася на маму, на няньку, на всіх, коли вони не робили щось так скоро, як то вона бажала собі.

Няня не робила Катрі ніяких докорів, не перечилася з нею і того, що сама думала, не казала їй. Вона була розумніша від своєї пані і свою панну знала ліпше, як її рідна мама.

Ще раньше то було в середу після відїзду Миколи, вона була у Катрі в спальні і розчісувала її русі коси перед сном. Катря була задумана і сумна.

— Завтра повинна би прийти газета... Се число, в котрім Волгин, очевидно, як щасливо заїхав до своєї мети, обіцяв оголосити оповістку. Побачу я завтра ту оповістку?

(Далі буде).

На викладі природи.

— Бачите, оранґутан головно ріжниться від чоловіка тим, що не вміє говорити. Колиб він умів сказати: „Я оранґутан", то він був би вже тоді чоловіком.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

МІННЕАПОЛІС І СТ. ПОЛ, МІНН.

Наша зброя.

Український нарід має у своїх руках надзвичайно могутню культурну зброю, якою він перемагає своїх противників і здобуває признання та славу. Цією зброєю є українська народня пісня, танок, народня музика і народні строї. Нам, американським Українцям, доводиться тут найбільше протестувати проти Поляків і Москвинів та виказувати їх некультурне поведення супроти Українців на наших землях. Як бачимо, то наші змагання стрічаються з чимраз більшим зрозумінням з боку Американців. Багатьом нашим людям в Америці знаний міннеапольський хор під диригентурою о. К. Кирстюка, а найбільше нам самим. Міннеапольчанам, і не лише нам, Українцям, але й Американцям і чужинецьким народам. Хор вивчив цілу низку пісень і добре зіспіваний. Тепер ходить цей хор по чужинецьких інституціях, щоби чужинців більше обзнайомити з українською справою. Приємно нам читати в американських газетах, як наш хор вихвалюють з приводу його виступів. При кождім виступі виголошується ще реферат в англійській мові про Україну. Хористи виступають в мальовничих українських костюмах: мужчини в білих вовняних свитках і вишиваних сорочках, або в козацьких червоних жупанах з слуцькими поясами та сапянцями, а жінки в прекрасних костюмах, в цвітистих спідницях та запасках, в гаптованих юпках, пречудово та пребогато вишитих сорочках, в коралях, стрічках, заквітчені мов пави. Це Американцям дуже подобається і тому наш хор всюди дістає перше признання. Щодо репертуару, то хор найбільше співає звісні стрілецькі пісні, якими американська публика дуже любується. Пісні ті електризують слухачів, а буря оплесків зривається за кождим разом, як хор виходить на естраду.

Поминаючи попередні виступи, хочу згадати за три виступи, які були найголовнішими, а то:

Дня 8-го жовтня ц. р. відбувся концерт в University of Minnesota, Department of Agriculture Auditorium, де проф. унів. І. О. Християнсон, витаючи публику і проголошуючи програму виступу, розповів про український нарід та про теперішню боротьбу під чотирма займанщинами. Він зазначив, що тут є проф. унів. д-р Грановський, який краще пояснить справу України й попросив проф. Грановського до слова. Проф. Грановський розказав присутним (по більшій части професорам і студентам університету) про український нарід під цю пору, про боротьбу з ворогами, про голод на Україні під большевиками, про українські землі, число мешканців, збіже, вуголь, нафту, залізо руду і т. п. По скінченню промови проф. Ґрановського виступив хор і відспівав: „Почаїська Божа Мати", „Козака несуть", „Коломийка", „Межи тими гороньками", „Гамалія". Скрипкове сольо виконав хлопець (10-літній) Іван Денис при супроводі фортепяна панни Ruth Dalager. Гра так сподобалась публиці, що оплескам не було кінця і виконавці були змушені три рази грати. Потім виступив хор і відспівав „Ой лопнув обруч", „Їхав стрілець", „Жала Улянка", „Добрий вечір", „Щедрик, щедрик", за що публика нагородила його довгими оплесками.

Другий виступ відбувся дня 13 жовтня ц. р. в St. Anthony Commercial Club. Тут знову співав хор, а говорив як перший бесідник приятель Українців, адвокат Leroy E. Matson, добре обзнайомлений з нашими справами і з історією України. Розказав про український нарід в давнині, а на другого бесідника покликав проф. д-ра Грановського, який у своїй півгодинній бесіді зясував положення України під займанщинами і змагання українського народу створити самостійну соборну Україну.

Третій виступ тревав від 16 до 21 жовтня, а був з нагоди "The Disabled American Veterans Pageant" в St. Paul Municipal Auditorium, де говорнер Міннесоти, Floyd B. Olson, мав перший відкрити те свято всіх націй. Побачивши український хор в таких мальовничих строях, він попросив, що радби відфотографуватися разом з українським хором, що і зроблено. Тепер фотографи розпродують у Міннеаполіс і Ст. Пол український хор з говернором. По відкриттю свята говернором, як перша нація вийшли Австрійці, друга Шведи, третя Сирійці. Одні гуляли, деякі співали, а четверті були Українці, які вийшли на естраду двома входами, всі в мальовничих костюмах. Як вони зявилися, наче електрична іскра торкнула всю авдиторію, і буря оплесків довго не втихала. По обидвох боках хору було по двох мужчин і по двоє дітей (дівчинка і хлопець). На одній стороні український прапор, на другій американський. Відспівав хор кілька українських пісень, і усуваеться по боках естради. Вибігають зпоміж хору два танцюристи, Іванна Пастушенко і Мирослава Пастушенко, і танцюють „козака", що публиці так припало до вподоби, що треба було вдруге повторяти. Ще виступали по Українцях Росіяни. Маленький 6-літній хлопець відтанцював „козака". На тім вечір закінчено, коло 10.30 вечером. У вівторок, середу і т. д. виступали інші нації, а в суботу, 21 жовтня, виступали всі нації за порядком, як було в програмі. Як четверта нація йшли знов Українці. Банда пригравала український марш. Перейшли через салю в поході і стали на означенім їм місці. Було всіх 28 націй, а як всі нації перейшли, вийшов Frank Madden, Master of Ceremonies, подякував усім народам за участь у виступах, і проголосив, що оркестра буде пригравати до танців. Хто любить, може танцювати. Зачали танцювати. За пів години перериває Френк Маден танці і голосить, що українська група відтанцює кілька танків. Якраз тоді були два інструктори від п. Авраменка, які провадять курс танків у Міннеаполіс, а це п. Волод. Бльондиненко і п. Роман Фенчинський. Вони виступили з українськими танками разом з паннами Іванною і Мирославою Пастушенко. Відтанцювали три танки, за що публика нагородила їх ясними оплесками.

Додам з нашого життя, що в Міннеаполіс є заснований відділ ОДВУ ч. 32. Предсідником відділу є проф. унів. д-р А. А. Грановський. Збори з відчитами відбуваються два рази на місяць (що друга середа). Предсідник зернувся до всіх Українців в Міннеаполіс і Ст. Пол з закликом до активности підчас зимового сезону. Також подаю радісну вістку, що маємо в Мінесотськім Університеті трох українських професорів, а то: д-р Грановський, д-р Микола Гайдак і проф. Яків Кисілянко. В Міннеаполіс і Ст. Пол є досить Українців і маємо з ким тепер національну роботу вести. Тільки залишім свої партійні і релігійні спори і берімся до спільної праці для добра поневоленої Батьківщини.

Микола Ґрубрин.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

КРОМПТОН, Р. АЙ.

Листопадовий Святочний Концерт.

В суботу, дня 11 листопада, заходом Клюбу Танцюристів, Комітету Української Рідної Школи і Співацького Гуртка в Кромптон, Р. Ай., відсвятковано 15-ту річницю проголошення незалежности Західньої Української Републики.

Деякі з присутних висловлювалися, що такого величавого свята 1-го Листопада громадяни в Кромптон ще не бачили.

І справді, програма свята була виконана дуже гарно.

Свято відкрив голова комітету, п. Сподарик. Далі були відспівані мішаним хором пісні: „Молитва за Україну", „Ой, та зажурились Стрільці Січові", „Живи, Україно", „Вечір", „Гей, ви, Стрільці", „Ой піду я в сад гулять", „Дударик", „Улянка", „Гей пластуни, гей юнаки", „Ой під гаєм", „За городом качки крячуть". Діти Української Рідної Школи відспівали низку пісень. Сольові пісні були відспівані п. Ю. Королишином та о. Королишином. Далі деклямували: „Спомин" панна Марія Дячун. „Листопад" Катерина Шило. „То був наш Перший Листопад" п. Стефан Сподарик. „Степова мова" панна Ольга Чорна й „Маруся" п. Василь Федорович.

Реферат на тему листопадового свята виголосив п. Іван Шило, який запросив вшанувати память героїв листопадових подій повстанням з місць та схиленням голов перед світлими тінями героїв.

Дальшим промовцем був о. Королишин. В своїй бесіді промовець закликав українську тут роджену молодіж до діяльности, а старшим громадянам пригадав нуждение життя калік-борців за волю України. На його заклик зібрано на інвалідів $22.19. Кінцеве слово виголосив п. В. Федорович.

В подяку за його успішну працю в підготові мішаного та діточого хору, діти школи доручили о. Королишинові вязанку цвітів. І заслужено, бо пісні були виконані дуже добре, а вже коли заспівали діти, то сльози радости виступили в не одного зі слухачів і оплескам не було кінця.

Шануймо рік річно память поляглих героїв за визвольну боротьбу, а дітям нашим вщіплюймо національну свідомість, щоби вони могли закінчити зачате героями діло визволення Української Нації й утворення Соборної Незалежної України.

Відкрито свято співом американського гимну, а закінчено українським гимном „Ще не вмерла Україна".

І. Шило.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє членів, що слідуючий мітінґ ідбудеться 26 листопада, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній при Оклей і Райс ул. Обовязком є усіх членів прибути на цей мітінґ. Ще раз напоминається тих членів, котрі ще не виміняли своїх грамот, щоб принесли на мітінґ свої старі грамоти і виміняли їх. А особливо взиваеться тих членів, котрі повинні дати приклад і інших заохотити до виміни. Довгуючі члени, коли на цім останнім мітінґу не заплатять своїх залеглостей, будуть суспендовані. — Микола Гуль, предс.; Іван Дацьків, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 216, повідомляє своїх членниць, що на річнім мітінґу 8 жовтня вибрано слідуючий уряд на 1934 рік: Анна Олещук, предс.; М. Карплюк, заст.; Олена Шпорлюк, кас.; Т. Лагола, заст.; Паранька Шавала, фін. секр.; Анна Гасюк, рек. секр.; М. Карплюк і А. Грабінська, контр. комісія; К. Тупиця і А. Сосновська, полюбовний суд; Параскевія Романюк, до фани; Анна Стефанюк, дверничка. — П. Шавала, секр.

ПОСИЛАЙТЕ „СВОБОДУ" НА УКРАЇНСЬКІ СЕЛА.

Прочитавши **„Свободу"**, не марнуйте її, не викидайте, а **вишліть нашим селянам на Закарпатській Україні,** бо вони вас цього просять. Пишіть до редакції „Свободи", а ми вам подамо село й читальню, куди будете висилати.

ІВАНОВА ЖЕНЯЧКА.

Жив собі Іван самітний
В людей на услузі;
Поганяли ним що днини,
Як волом у плузі.

Ні про школу, ні про церкву
Не знав він нічого;
Хоч і волосе вже посивів,
То щож йому з того?...

Ні писати, ні читати,
Ані помолитись...
Як малим був, не навчили
Хоч перехреститись.

Жив він справді як відлюдок.
Сили упадали;
Як не здужав працювати, —
З наймів відогнали.

Зажурився бідолаха:
Ні кута, ні хати,
Ні родини; а він старий,
Слабий працювати.

„Ех, що буде, те і буде!"
І махнув рукою:
„Попробую оженитись,
Чей стану газдою.

„Жінка мене приголубить,
Зварить, нагодує,
Заворкоче як голубка
Та ще й поцілує.

„Пощож мені вже журитись,
Що то завтра буде?
Зажию я хоч на старість,
Як і інші люди".

Пошукав він собі дівку
Хорошу, невроку,
Що минула пятьдесятка
Лиш з одного боку,

А з другого до рахунку
Мало бракувало...
По зубах було пізнати,
Бо лиш два остало.

Пішли вони до панотця
На оповідь дати,
А панотець: нуж Івана
Катехизм питати.

„Хтож то тебе сотворив?
Відповідж, Іване".
Іван мовчить, а панотець:
„Чом мовчиш, болване?

Зрозумів ти? Хто сотворив?
Скажи, як питаю!"
Іван шкробається й каже:
„Єгомость, не знаю".

„Що?... Не знаєш?... Деж ти [виріс?...
Недобре з тобою"...
Тай панотець покрутили
Сумно головою.

„Чи ти знаєш Отче-наш?
Я тебе спитаю"...
„Най егомость витолкують,
Бігме, я не знаю!"

„Чи ти знаєш хоч креститись?"
„Деж я можу знати...
Я, егомость, не письменний,
Не вмію читати"!

„А до церкви ти ходив?"
„Єгомость, ніколи"...
„Як я бачу, то живеш ти
Як звірина в поли.

„А ти знаєш, дурний осле,
Що світ поступає;
Що я тут тебе питаю,
Цеж дитина знає"...

Обертається панотець
Тай кличе хлопчину.
Прибіг хлопчик, а панотець:
„Скажи но ти, сину,

Хто то тебе сотворив,
Бо Іван не знає"...
Хлопчик глянув, усміхнувся
Тай відповідає:

„Господь Бог!" А тоді парох:
„Чи чуєш, Іване?
„Малий хлопчик про це знає,
А щож ти, болване?

„Постарівся, вже й посивів,
Нічого не знаєш.
Пощож тобі женитися?
Як жити гадаєш?

„Бач, хлопчина, а вже знає,
Хоч він ще маленький!
Тиж, Іване, старий осел,
А такий дурненький".

„Е! Єгомость! Це не штука
Хлопцеви те знати:
Він недавно сотворений
Й може памятати.

„А я старий — нащож мені
Голову сушити...
Я, егомость, з іншим ділом:
Хочу оженитись!"

Панотець лиш поглядає,
Поважно думає;
Надумавшись, Іванови
Так відповідає:

„Знай, Іване, про оповідь
Шкода і казати;
Без клопоту я думаю
Тебе тут звінчати.

„Повклякайте! Праві руки
Вгору підіймайте,
Що я скажу — слово в слово
Добре повторяйте".

Приклякнули молодята,
Іван в неспокою;
А панотець до Івана:
„Говориж за мною!

Я... Та вжеж не хто тут інший
Клякнуть перед вами.

Іван... Адже не Данило,
Говорю словами.

Беру... А щож, егомостю,
Чиж мені стидатись?..

Тебе... Так, так, свою Гапку,
Щоб налюбуватись.

Собі... Певно! А для когож
Я мав би трудитись?!

За жену... Так, так, егомость:
Я прийшов женитись.

І шлюбую... Ну, а як же,
Мав би я брехати?!

Тобі... Певно, що не іншій
Маю все сказати.

Аж до смерти... Ну, а докиж
Маю обіцятись...

Чейже з Гапкою по [смерти
Не буду кохатись...

Усміхнувся отець парох
Тай махнув рукою:
„Іди в божу путь, Іване,
Шануйтесь з женою!"

М. Костишин.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.
На інвалідів.

Товариство Запорозька Січ, відділ 317 УНС, переслало через Обеднання на інвалідів 5 долярів.

М. Дидик, секретар.

—o—

БРУКЛИН, Н. Й.
Звіт Комітету Будови Народного Дому і Кооперативи в селі Глібові.

В нашім рідним селі, в Глібові, повіт Скалат, задумали наші браття побудувати Народний Дім, де мали би міститися Читальня „Просвіти". Кооператива та інші українські установи. Вони відізвалися і до нас іміґрантів, односельчан в Америці, з прошенням, допомогти їм нашими датками доконати цього великого і конечного діла. По отриманню цього поклику створено тимчасовий комітет, який мав скликати збори односельчан з Бруклина і Ню Йорку і вибрати постійний комітет для ведення допомогового діла на повищу ціль. Та на наради, крім членів тимчасового комітету, прибув тільки один чоловік і тому цей комітет мусів сам взятися за діло.

Комітет пішов за збіркою по односельчанах, виробив і порозділював лісти до збирання жертв та дав представлення „Чорноморці". З цього зібрав Комітет Будови досі 430 долярів і 67 центів. Недавно отримав комітет письмо з рдного села, де пишуть нам браття, що дім до половини збудований, але дуже потрібно їм грошей до дальшиї будови. Тому наш комітет порадився і рішив вислати до краю 150 долярів, а решту грошей вишлеться, як лиш комітет збере решту датків від тих, що деклярували, і перешлють решту збірок з ліст. Отсею дорогою комітет відзивається іменем наших Братів з рідного села з горячою просьбою до тих односельчан, що взяли лісти, і до тих, що ще не дали своєї жертви, щоби якнайскорше прислали збірки та поодинокі жертви на руки касієрки на адресу:

Mrs. Anastasia Oleksiw,
124 E. 4th Street,
New York, N. Y.

Досі зложено слідуючі жертви: Анастасія Олексів 10 дол.; Павло Слободян, Петро Яцишин, Михайло Буката, Михайло Мішанець, Федора Дацко по 5 дол.; Федора Цимбала і Йосиф Касінський по 2 дол.; Франя Живоката, Михайло Намага, Марія Цюпа по 1 дол.

Поодинокі жертводавці зложили разом $42.

На листу ч. 1. зібрав Михайло Олексів $8.15.

Загальний прихід разом виносить $430.67.

Загальний розхід разом $346.25.

Лишається у касієрки, зглядно в банку, $84.42.

За Комітет:

Павло Слободян, голова;
Анастасія Олексів, касієрка;
Петро Яцишин, писар.

—o—

ФЕНІКСВІЛ, ПА.
На край.

З нагоди Листопадового Свята відправив о. Г. Кульчицький панахиду в укр. грек.-кат. церкві дня 5. листопада і згадав за борців за волю України, як і за те, що нашим обовязком є допомогти жертвам нашої боротьби за волю, себто нашим інвалідам.

Підчас панахиди зложили по $1: о. Г. Кульчицький, П. Садівський, Ф. Цюх, а дрібними жертвами $6.13. Разом $9.13.

Український Горожанський Клюб виасиґнував з каси $5, а члени зложили по 50 ц.: А. Нечипор, Д. Ґрабовський, Ф. Цюх, П. Садівський, І. Завада, О. Волосянський, Г. Критович, І. Яворський, а по 25 ц.: Н. Ступницький, І. Костира, С. Фука, П. Винник, С. Ничипор. Разом $10.25. Сестрицтво Пр. Покрови виасиґнувало з каси $2. Разом вислано до Обеднання $21.38.

Д. Грабовський, секр. Клюбу,
Марія Садівська, секр. Сестр.,
Ф. Цюх, секр. парох.

—o—

ВУСТЕР, МАСС.
На інвалідів і на УВО.

Громадянин Йосиф Зазуляк переслав черз Обеднання пожертву 10 долярів, а то 5 долярів на інвалідів і 5 долярів на боєву акцію.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.
На делеґацію до Вашинґтону.

Протестаційний Комітет переслав через Обеднання на протестаційну делеґацію до Вашинґтону 80 дол. 18 центів.

—o—

КОГУС, Н. Й.
На „Жіночу Долю".

Союз Українок в Когус, Н. Й. переслав на „Жіночу Долю" в Коломиї 13 дол. 25 центів.

Ольга Коник, секретарка.

—o—

ПРОЦЕС ЗА ВБИВСТВО ГОЛУВКА
(За краєвою українською пресою).

(20)

Зізнання свідка, посла В. Загайкевича.

Св. Володимир Загайкевич, 55 років, адвокат і посол до сойму, без присяги зізнає, що з початком 1931 р. померший посол Михайло Галущинський звернувся до тодішнього преміера Славека, щоби звільнити з превенційних арештів українських послів: д-ра Дмитра Левицького і товаришів. Преміер Славек спрямував тоді Михайла Галущинського до послів Голувка і Єнджевича, як рішаючих чинників президії клюбу ББ. З того приводу з доручення Українського Клюбу в соймі свідок враз з М. Галущинським і послом О. Луцьким взяв участь у конференції, яка відбулася з послами Голувком і Єнджеєвичем. На тій конференції українські посли висунули такі постуляти: 1) звільнити українських послів з арештів; 2) негайно реактивувати 3 замкнені ґімназії; 3) припинити т. зв. безкровну пацифікацію, що полягала на ліквідації і розвязуванні низки українських товариств; 4) винагородити шкоди, спричинені пацифікацією. Посол Голувко і Єнджеєвич домагалися дискусії в ширшій площині і заявили, що ці справи можуть бути поладнані на тлі поладнання польсько-української справи в цілости. Як вступну передумовину посли Голувко і Єнджеєвич поставили домагання відкликати в Женеві українські жалоби та зложити з трибуни в соймі деклярацію „льояльности". Повищі умовини ми відкинули згідно з нашим переконанням і тому, що вони переступали межі, уділених нам повновластей. На нашу заввагу, щоби бодай поладнали справу негайного звільнення з вязниці українських послів і перестали ліквідувати наші товариства, посол Голувко заявив, що цих справ фраґментарично поладнати не можна. На тому наші розмови з послами Голувком і Єнджеєвичем закінчилися. Про відношення посла Голувка до української справи в Польщі безпосередньо свідок нічого не знає. Знає тільки, що не було основи вважати Голувка безпосереднім інспіратором чи теж виконавцем політики уряду і він ініціятором пацифікації не був. Сумніваюся, щоби яканебудь українська організація доконала вбивства посла Голувка, бож вона мусіла би рахуватися з некорисними рефлексіями, які те вбивство викликало би в Женеві, де тоді на деннім порядку були українські жалоби з приводу пацифікації.

Зізнання свідка, Станислава Кухарського.

Св. Станислав Кухарський, начальник виділу безпеки у міністерстві внутрішніх справ, 42 роки, зізнає без присяги, що вперше зустрінувся з підсудним Барановським негайно по вбивстві комантанта Чеховського в дні 23 березня 1932 р. на поліції у Львові. Давніше доходили до свідка слухи, що на услугах поліціє є „Завадзкі". У Львові переслухував свідок підсудного Барановського в товаристві Сохансього, начальника виділу безпеки і радника Івахова. Вже на вступі слідства підсудний Барановський засипав свідка низкою назвищ зломіж визначніших Українців, з якими мав зустрічатися командант Чеховський, а між ними згадав теж о. Білинського зі св. Юра, посла Матчака та д-ра Ґроґорія Лужницького. Далі підсудний Барановський згадав, що Петро Сайкевич уже віддавна задумував вбити ком. Чеховського. Одночасно підсудний Барановський підсував свідкови концепцію, що ком. Чеховський стояв на послугах ОУН і тому не використовував інформацій, передаваних йому підсудним. І тому сліди вбивства ком. Чеховського ведуть до ОУН, тимпаче, що з таким пляном носився Петро Сайкевич. Саме в такому моменті слідства з підсудним Барановським увійшов начальник Соханський, що на хвилину віддалився був з кімнати, і подав свідкови таку вістку, яка кружляє вже по Львові, а саме, що свідок переслухує вбивника ком. Чеховського і тому львівська преса нетерпеливо хоче надрукувати цю вістку. Ця вістка начальника Соханського пригнобила вельми підсудного Барановського і він змішався. Потім, бажаючи відвернути увагу від себе, заявив Барановський свідкови, що вже давніше повідомив ком. Чеховського, що в нього (підсудного) був револьвер, з якого вбито посла Голувка. Далі додав, що про це знав теж радник Івахів. Тоді я — каже Кухарський — відрухово запитав радника Івахова, чи це правда, і цей відрухово підтвердив моє питання, кажучи, що „так було".

(Далі буде).

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(95)

Спершу Джадон ледви міг вірити своїм власним очам. Як звірюка підійшла ближче, він пізнав Тарзана. „Це він!" — крикнув до свого оточення. „Це Дорульото самий!" Ґриф і його їздці чули крик, але не чули слів. Ґриф страшенно ревів і рушив на горб. Джадон і його вояки кинулися на стрічу Тарзанови, але, догадавшися, що ґриф не дуже до них прихильний, втекли соромно на дерева.

Під тими деревами Тарзан нарешті задержав ґрифа. „Ми твої приятелі", сказав згори Джадон, і тоді Тарзан його пізнав. Джадон оповів про свої довгі й ріжноманітні воєнні пригоди та просив Тарзана станути по слушній стороні. Тарзан відповів: „Джадон був одним з тих небагатьох, що мене трактували по справедливости в Алюрі. Я маю порахунки з Людоном і маю сплатити довг вдячности тобі, Джадоне. Я йду з тобою на покарання Людона, як він собі на це заслужив".

І такто Тарзан і Джейн прилучилися до виправи Джадона до його міста. Вислід виправи був такий, як цього Джадон бажав. У краю вже не було нікого, хто сумнівавсяб у божественне походження Тарзана, і вояки злетілися з далеких осель до армії Джадона. По якомусь часі ґриф привик до жовнірів Годонів, а Тарзан уже подбав за те, щоб його ґодувати великими звірятами. Хоч вони бачили, що ґриф слухав Тарзана як свого пана, то всетаки вони воліли держатися від нього в безпечній віддалі.

Тарзан і Джейн зсіли з ґрифа на подвірю палати, і Тарзан загнав ґрифа в сильно укріплену стайню. Потім Джадон повів їх до княжни Ольої. І вона й Панатлі були дуже втішені цими відвідинами, але вони впали на землю. Як довідалися, що Джейн є дружиною Тарзана, вони дивилися на неї зі страхом. Тепер уже й найбільше недовірчивий вояк був певний, що край відвідав бог і богиня та що Джадон скоро засяде на престолі Палюльдону.

У городі.

— Чи то ваш той гарний хлопчик?

— Ні!

— Так, так, я собі зараз подумав, коли побачив, як доказує цей невихований хлопчище!